

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра галузевого перекладу та іноземних мов

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

ДОКУМЕНТИ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЯК ОБ'ЄКТ УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКОГО ТА НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

Виконала здобувачка другого (магістерського)
рівня вищої освіти групи 6ФП
спеціальності 035 «Філологія»
освітньо-професійної програми
«Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»
Граділь А.А.

Керівник: к. філол. н., доцент Подвойська О.В.

Хмельницький – 2025 р.

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
 Кафедра галузевого перекладу та іноземних мов
 Освітній рівень другий (магістерський)
 Спеціальність 035 «Філологія»
 Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»
 Освітньо-професійна програма: Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

к. філол. н., доцент

Аеліта ЛЕБЕДЄВА

«27» січня 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Граділь Анастасії Андріївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Документи переміщених осіб як об'єкт українсько-німецького та німецько-українського перекладу.
керівник роботи Подвойська Оксана Володимирівна, к. філол. н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказами закладу вищої освіти від 14.01.2025 № 21-с та 16.09.2025 № 426-с.

2. Строк подання здобувачем роботи 19.12.2025

3. Вихідні дані до роботи: Об'єктом дослідження виступають тексти офіційних документів різних сфер життя, а саме особистих документів, освітніх документів, трудових та фінансових документів, документів майнового характеру, юридичних документів, соціально-адміністративних документів як вид текстів офіційно-ділового стилю. Предметом дослідження є перекладацькі особливості (структурні, граматичні, лексичні та семантичні аспекти), а також методи та способи подолання труднощів при перекладі.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Документи переміщених осіб як частина українського та німецького документообігу.

2. Специфіка українсько-німецького перекладу документів переміщених осіб. 3. Специфіка німецько-українського перекладу документів переміщених осіб.

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу (з точним зазначенням джерел оригінального та перекладних текстів)

15 документів українською мовою, 16 документів німецькою мовою, 7 перекладів, 1 рисунок, 1 таблиця, 5 додатків.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видано	завдання прийнято
<i>Консультант з написання I-III розділів</i>	<i>Оксана ПОДВОЙСЬКА, к. філол. н., доцент</i>	27.01.2025	19.11.2025
<i>Консультант з нормоконтролю</i>	<i>Оксана ПОДВОЙСЬКА, к. філол. н., доцент</i>	27.01.2025	26.11.2025

7. Дата видачі завдання 27.01.2025**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збір та опрацювання матеріалів для формування теми та завдань дослідження	27.01.25 – 09.02.25	<i>виконано</i>
2.	Складання і затвердження плану роботи. Визначення методологічної бази та методів дослідження	10.02.24 – 23.02.25	<i>виконано</i>
3.	Робота над I розділом кваліфікаційної роботи, систематизація теоретичних джерел	16.09.25 – 15.10.25	<i>виконано</i>
4.	Робота над II розділом кваліфікаційної роботи. Збір фактичного (ілюстр.) матеріалу	16.10.25 – 31.05.25	<i>виконано</i>
5.	Робота над III розділом кваліфікаційної роботи	01.11.25 – 15.11.25	<i>виконано</i>
6.	Формулювання висновків за темою дослідження	16.11.25 – 19.11.25	<i>виконано</i>
7.	Оформлення роботи	20.11.25 – 26.11.25	<i>виконано</i>
8.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	27.11.25 – 03.12.25	<i>виконано</i>
9.	Надання роботи на рецензування	04.12.25 – 08.12.25	<i>виконано</i>
10.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	09.12.25	<i>виконано</i>
11.	Захист роботи в ЕК	22.12.25	

Здобувач

(підпис)

Анастасія ГРАДІЛЬ

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи

(підпис)

Оксана ПОДВОЙСЬКА

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ДОКУМЕНТИ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЯК ЧАСТИНА УКРАЇНСЬКОГО ТА НІМЕЦЬКОГО ДОКУМЕНТООБІГУ	10
1.1 Документи переміщених осіб як тексти офіційно-ділового стилю.....	10
1.2 Мовні та структурні особливості офіційних документів українською та німецькою мовами: спільні та відмінні риси	13
1.2.1 Семіотика офіційних документів.....	17
1.2.2 Особливості позначення статусів осіб у документах.....	19
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ДОКУМЕНТІВ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	24
2.1 Проблема юридичного перекладу в українсько-німецькій та німецько-українській перекладацькій діяльності.....	24
2.2 Лексичні особливості українсько-німецького перекладу документів переміщених осіб.....	29
2.2.1 Хибні друзі перекладача.....	39
2.2.2 Найменування органів та установ як перекладацька проблема.....	41
2.3 Граматико-синтаксичні особливості українсько-німецького перекладу документів переміщених осіб.....	43
2.4 Переклад реквізитів документів.....	48
2.5 Роль перекладацького коментаря та примітки у перекладі текстів офіційно-ділового стилю.....	55
Висновки до розділу 2.....	58
РОЗДІЛ 3. СПЕЦИФІКА НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ДОКУМЕНТІВ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	60
3.1 Лексичні особливості німецько-українського перекладу	

	5
документів переміщених осіб.....	60
3.2 Граматико-синтаксичні особливості німецько-українського перекладу документів переміщених осіб.....	64
3.3 Проблема стилістичної адаптації	69
3.4 Рекомендації для перекладачів текстів офіційно-ділового стилю.....	73
Висновки до розділу 3.....	75
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
ДОДАТКИ	93
Додаток А. Переклад довіреності.....	93
Додаток Б. Переклад договору про надання послуг.....	95
Додаток В. Переклад свідоцтва про одруження.....	101
Додаток Г. Переклад свідоцтва про розірвання шлюбу.....	102
Додаток Д. Переклад довідки з місця роботи.....	103
RESUME	104

ВСТУП

Через російське вторгнення в Україну багато українців були змушені виїхати за кордон. При цьому їхнє життя часто розділене між кількома країнами, що створює постійну потребу у перекладі документів. З одного боку, переклад українських документів на німецьку мову потрібен для легального перебування, працевлаштування, навчання та отримання соціальних і адміністративних послуг за кордоном. З іншого боку, переклад документів із німецької на українську залишається актуальним, адже значна частина їхніх інтересів та зв'язків продовжує зберігатися в Україні.

Документи переміщених осіб охоплюють широкий спектр текстів різного рівня, що виконують як адміністративну, так і юридичну функцію. Точність їх перекладу має важливе значення, оскільки від неї залежить правильність використання документів у численних адміністративних та юридичних процесах. Помилки або неточності можуть призвести до труднощів при отриманні соціальних чи правових послуг, а також ускладнити взаємодію з державними та приватними установами як в Україні, так і за кордоном.

Проблеми перекладу українсько-німецьких та німецько-українських документів офіційно-ділового стилю зумовлені як лексичними, так і граматико-синтаксичними відмінностями між мовами. Додаткові складнощі виникають через різницю у правових системах та організаційних структурах, що може призводити до хибних асоціацій або невірних паралелей у перекладі. Саме тому дослідження специфіки перекладу документів переміщених осіб є важливим як для наукової сфери, так і для практичної діяльності перекладачів, юристів та адміністративних працівників.

Незважаючи на наявність значної теоретичної бази, більшість наукових праць зосереджені або на загальних принципах юридичного перекладу, або на особливостях перекладу окремих видів документів, наприклад, судових рішень чи міжнародних угод. Водночас питання перекладу документів переміщених осіб, що включають особисті, адміністративні, освітні, соціальні та трудові

документи, досі не має системного аналізу в українсько-німецькому та німецько-українському напрямках.

Дана робота вирізняється комплексним підходом, вона охоплює широкий спектр документів, з якими стикаються переміщені особи, та здійснює порівняльний аналіз мовних, структурних і юридичних особливостей документів двох країн. Крім того, дослідження спрямоване не лише на опис характерних труднощів перекладу, а й на визначення ефективних стратегій, які дозволяють перекладачам забезпечити точність і коректність перекладу в умовах міжсистемних та міжкультурних відмінностей.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючою потребою в перекладі українських документів за кордоном, зокрема у Німеччині, та німецьких документів в Україні, що є наслідком активних міграційних процесів. У таких умовах особливого значення набуває питання забезпечення точності, коректності та культурної адаптації перекладу офіційних текстів. Це, у свою чергу, потребує систематизації й уніфікації підходів до перекладу, визначення чітких вимог, нормативних орієнтирів та окреслення специфічних труднощів, властивих українсько-німецькій і німецько-українській перекладацькій практиці.

Мета дослідження полягає у визначенні специфіки перекладу документів переміщених осіб в українсько-німецькій та німецько-українській перекладацькій практиці, встановленні характерних перекладацьких труднощів і розробленні підходів до їх подолання.

Завдання дослідження, зумовлені основною метою, полягають у наступному:

- 1 систематизувати основні групи документів, переклад яких часто необхідний переміщеним особам та визначити їх мовностилістичні особливості в українському та німецькому юридичному дискурсі;
- 2 виявити основні лексичні, граматичні та синтаксичні перекладацькі труднощі, що виникають під час перекладу таких документів;
- 3 визначити роль стилістичної адаптації при перекладі юридичних документів, зокрема досліджуваних;

4 запропонувати підходи та надати рекомендації щодо подолання перекладацьких труднощів, виявлених при українсько-німецькому та німецько-українському перекладі документів переміщених осіб.

Об'єктом дослідження виступають тексти офіційних документів різних сфер життя, а саме особистих документів, освітніх документів, трудових та фінансових документів, документів майнового характеру, юридичних документів, соціально-адміністративних документів як вид текстів офіційно-ділового стилю.

Предметом дослідження є перекладацькі особливості (структурні, граматичні, лексичні та семантичні аспекти), а також методи та способи подолання труднощів при перекладі.

Матеріал дослідження: практична база складається з автентичних українськомовних та німецькомовних документів різних типів, що найчастіше потребують перекладу для переміщених осіб. Теоретичну базу дослідження становлять наукові публікації з перекладознавства, офіційні стандарти оформлення документів, а також законодавчі акти України та Федеративної Республіки Німеччина, які регламентують статус переміщених осіб та порядок оформлення відповідних документів. Додатково було використано словники та електронні ресурси, включно з матеріалами перекладацьких агентств та офіційними роз'ясненнями державних органів.

Методи дослідження: застосовано описовий метод, який дав змогу проаналізувати та систематизувати мовні одиниці, характерні для українсько- та німецькомовних офіційних документів (терміни, граматичні форми, синтаксичні конструкції); порівняльний метод, що допоміг встановити спільні та відмінні характеристики між двома мовами, зокрема щодо значень термінів і мовного оформлення; метод перекладацького аналізу, що дозволив оцінити доречність використання перекладацьких трансформацій, визначити типові труднощі перекладу та доцільність застосованих стратегій; контекстуально-семантичний метод, який дав змогу інтерпретувати спеціальну лексику та встановити точні відповідники в перекладі; аналітичний метод, що забезпечив узагальнення

отриманих результатів та формування практичних рекомендацій для подолання перекладацьких труднощів.

Теоретичне значення роботи. Отримані результати дозволяють узагальнити особливості перекладу текстів офіційно-ділового стилю українською та німецькою мовами, систематизувати лексичні, граматичні та синтаксичні труднощі, а також знання щодо підходів до перекладу таких документів.

Практичне значення роботи полягає у визначенні ефективних підходів і рекомендацій для подолання перекладацьких труднощів, що дозволяє підвищити якість перекладу офіційних документів та адаптувати його до мовних і культурних особливостей цільової аудиторії.

Апробація роботи. Основні положення роботи були представлені на XVI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції “Іноземні мови у сучасному комунікативному просторі” (Хмельницький, 17–18 квітня 2025 року) та на I Міжнародній науково-практичній конференції “Актуальні проблеми дискурсології, перекладознавства та методики викладання” (Запоріжжя, 21 листопада 2025 року).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано у науковій статті у фаховому виданні України та тезах доповідей зазначених конференцій [9; 10; 34].

Структура роботи. Робота складається зі вступу, змісту, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який містить 85 позиції та додатків.